

Datum
2025-02-19

Diarienummer
ADM/2025:265

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Nyttjande av studiestöd

Ämnesområde

Utbildning samt forskning inom högskolan

Statistikområde

Studiestöd

Produktkod

UF0404

Referenstid

Andra kalenderhalvåret 2023

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Centrala studiestödsnämnden (CSN)
Kontaktinformation	Anders Larsson
E-post	anders.larsson@csn.se eller registrator@csn.se
Telefon	060-14 63 99 eller 060-18 60 00

Innehåll

1	Statistikens sammanhang	3
2	Undersökningsdesign.....	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.4	Insamlingsförfarande	4
2.4.1	Datainsamling	4
2.4.2	Mätning	5
2.4.3	Bortfallsuppföljning.....	6
2.5	Bearbetningar	6
2.6	Granskning.....	7
2.6.1	Granskning under direktinsamlingen.....	7
2.6.2	Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden	7
2.6.3	Granskning av makrodata.....	7
2.6.4	Granskning av redovisning	8
2.7	Skattningsförfarande.....	8
2.7.1	Principer och antaganden	8
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	8
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet	8
2.7.4	Röjandekontroll	8
3	Genomförande.....	9
3.1	Kvantitativ information.....	9
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen.....	9

1 Statistikens sammanhang

Det här dokumentet beskriver framställningen av statistikprodukten *Nyttjande av studiestöd*. Dokumentet utgör ett komplement till produktens kvalitetsdeklaration.¹

Statistiken består i huvudsak av antalet studerande inom fem olika skolformer och andelen av dessa som har studiestöd.

Statistiken baseras på registerdata från Statistiska centralbyrån (SCB) över studerande. Statistiken baseras även på registerdata från CSN. En kombination av uppgifterna möjliggör en uppföljning av antalet studerande och andelen av dem som har studiestöd. Syftet med statistiken är att beskriva användningen av studiestöd samt utgöra ett underlag för analyser om studiestödet.

Den statistik som redovisas avseende omställningsstudiestöd är preliminär under det första året och blir slutlig ett år senare. Både framtagandet av den preliminära och den slutliga statistiken tas upp i detta dokument. Även den samlade siffran för samtliga studiestöd blir därmed preliminär. Övrig statistik i produkten är slutlig.

Statistiken tas fram av SCB på uppdrag av CSN. Statistiken är en del av den officiella statistiken om studiestöd. Statistiken publiceras av CSN i CSN:s databas.²

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De viktigaste målstorheterna är:

- Antal studerande.
- Andel av de studerande som tar emot studiemedel, studiestartsstöd eller omställningsstudiestöd (studiestöd).

Målstorheterna redovisas efter fem skolformer och tre utbildningsnivåer, samt med en nettoberäknad totaluppgift för samtliga skolformer.

Referenstiden är ett kalenderhalvår (1 juli–31 december).

2.2 Ramförfarande

Intresse- och målpopulationerna består av alla individer som studerade inom minst en av fem skolformer³ under referenstiden.

Individerna delas även in i delpopulationer. Delpopulationerna består av individer som studerade inom var och en av de fem skolformerna eller inom var och en av de tre utbildningsnivåerna.⁴ En individ kan tillhöra flera delpopulationer. En nettosummering av antalet studerande och antalet studerande med studiestöd görs dock för samtliga studerande.

¹ Kvalitetsdeklarationen till *Nyttjande av studiestöd* finns på följande hemsida:

<https://www.csn.se/om-csn/statistik-och-rapporter/officiell-statistik-om-studiestod.html>

² CSN:s databas hittas på följande hemsida: <https://statistik.csn.se>.

³ Komvux, folkhögskola, konst- och kulturutbildning, yrkeshögskola eller universitet och högskola.

⁴ Grundskolenivå, gymnasienivå och eftergymnasial nivå.

För att få kunskap om ramen för studeranderegistren hänvisas till de kvalitetsdeklarationer som finns för registren för respektive skolform.⁵

En rampopulation består av alla individer i ett, eller som i detta fall flera, register. Rampopulationerna består av delpopulationer för de olika skolformerna. Samtliga populationer stämmer väl överens med de olika populationerna.

Undersökningens observationsobjekt är individer. Information om observationsobjekten hämtas från ovan nämnda register. Observationsobjekten hämtas således från olika register.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

Följande individer har tagits bort från målpopulationen för att populationen bättre ska överensstämma med de individer som kan ha rätt till studiestöd.

- Studerande med ofullständiga personnummer.
- Studerande som enbart genomfört prövning eller validering.
- Studerande på korta kurser vid folkhögskola.
- Studerande på uppdragsutbildning.
- Inresande studerande och utresande utbytesstuderande (universitet och högskola)
- Forskarstuderande (universitet och högskola)

I övrigt förekommer alla studerande i SCB:s register, oavsett om de har möjlighet att få studiestöd eller inte.⁶

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamling

Information om studerande inom de fem olika skolformerna hämtas från följande register hos SCB.⁷

- Komvux: elever, kursdeltagare och utbildningsresultat

⁵ Kvalitetsdeklarationerna finns på följande länkar: Komvux:

https://www.scb.se/contentassets/bcd5386e90c94613ba5014411a625cc2/uf0106_kd_2022_230608.pdf

Folkhögskola: https://www.scb.se/contentassets/ebec141d794d47a18a2894390b184649/uf0601_kd_2023.pdf

Konst- och kulturutbildning:

https://www.scb.se/contentassets/af13df7013a24b8c8aec60f832ca25df/uf0702_kd_2023_ag_20240523.pdf

Yrkeshögskola:

https://www.scb.se/contentassets/7f0ba360765049ee8306358458d021ef/uf0701_kd_2024_v1_240321.pdf

Universitet och högskola:

https://www.scb.se/contentassets/edb5a64e957748f3979fb30564d0083c/uf0205_kd_2023.pdf

⁶ T.ex. på grund av studietakt, ålder, etc.

⁷ För mer information om innehåll och insamling av uppgifterna hänvisas till de kvalitetsdeklarationer som anges i fotnot 5. Dessutom hänvisas till dokumenten Statistikens framställning: Komvux:

https://www.scb.se/contentassets/bcd5386e90c94613ba5014411a625cc2/uf0106_staf_2022_230608.pdf

Folkhögskola: https://www.scb.se/contentassets/ebec141d794d47a18a2894390b184649/uf0601_staf_2023.pdf

Konst- och kultur:

https://www.scb.se/contentassets/af13df7013a24b8c8aec60f832ca25df/uf0702_staf_2023_ag_20240523.pdf

Yrkeshögskola:

https://www.scb.se/contentassets/7f0ba360765049ee8306358458d021ef/uf0701_staf_2024_v1_240321.pdf

Universitet och högskola:

https://www.scb.se/contentassets/edb5a64e957748f3979fb30564d0083c/uf0205_staf_2023.pdf

- Folkhögskola vår- och hösttermin
- Konst- och kulturutbildningar
- Yrkeshögskoleutbildningen
- Universitets- och högskoleregistret / Studenter och examina i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå

Information om individernas studiestöd hämtas från CSN:s interna register. CSN:s register baseras på administrativa data som uppstår i samband med handläggningen av studiestödsärenden.⁸ Den primära datainsamlingen sker genom handläggningen av studiestödsärenden. Information inhämtas bland annat från individer som ansöker om studiestöd, utbildningsanordnare samt andra myndigheter. Hur informationen samlas in beror på informationstypen och informationskällan. Den primära datainsamlingen beskrivs kort i det följande.

Individer som ansöker om studiestöd lämnar löpande information via webbformulär, telefon, post och e-post. Instruktioner och anvisningar för webbformulären finns på CSN:s hemsida.

Svenska utbildningsanordnare lämnar information via automatisk dataöverföring. Ett fåtal svenska utbildningsanordnare lämnar istället information via webbformulär eller via papper. Hur informationen ska lämnas bestäms av CSN efter samråd med utbildningsanordnaren. Instruktioner och anvisningar om hur information ska lämnas finns på CSN:s hemsida.⁹

Myndigheter lämnar information via automatisk dataöverföring. Myndigheter kan också lämna information via telefon, post och e-post.¹⁰

Eftersom uppgifterna lämnas för att ärenden ska kunna handläggas förekommer det inte någon uppgiftslämnararbörda för undersökningen.

2.4.2 Mätning

Hur och vilka uppgifter som används för att mäta antalet studerande framgår från dokumenten Kvalitetsdeklaration och Statistikens framställning för respektive register.

För att mäta antalet studerande med studiestöd används registeruppgifter från CSN:s register. De viktigaste observationsvariablerna är typ av utbetalat studiestöd, utbetalningsdatum samt vilken skolform, utbildningsnivå och studietid utbetalningen avser. Utifrån de här observationsvariablerna konstueras målvariablerna.¹¹ Mätningen sker oftast i anslutning till referenstidens slut. För omställningsstudiestödet publiceras först preliminära uppgifter och först ett år senare slutliga uppgifter.

⁸ Uppgifterna i registret hämtas från de administrativa system som används i handläggningen av studiestödsärenden, bland andra studiestödets informationssystem (STIS) och Stella. Datainsamlingen för preliminär och slutlig statistik om omställningsstudiestöd är identisk med undantag för tidpunkten för insamlingen. Insamlingen för den preliminära statistiken sker direkt efter den senaste referenstiden, medan insamlingen för den slutliga statistiken sker ett år efter den senaste referenstiden.

⁹ Rapporteringen till CSN regleras bland annat i studiestödslagen (1999:1395), studiestödsförordningen (2000:655) och i CSN:s föreskrifter.

¹⁰ Rapporteringen till CSN regleras i studiestödslagen (1999:1395) och till exempel i förordningen (2001:588) om uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

¹¹ Se avsnitt 2.5 för mer information om detta.

För att mäta antalet individer som studerade inom de fem skolformerna görs vissa bearbetningar. För att få kunskap om vilka dessa bearbetningar är hänvisas till Kvalitetsdeklarationen och dokumentet Statistikens framställning för respektive register.¹²

För att mäta antalet individer som har fått studiestöd används registeruppgifter från CSN:s register. Registeruppgifterna baseras på administrativa data som uppstår med handläggningen av studiestödsärenden och som uppstår innan registren fastställs för den senaste referens-tiden.¹³ De viktigaste observationsvariablerna är studietid, stödform och utbetalning.

Utifrån SCB:s uppgifter över studerande och de här variablerna konstrueras målvariabeln antal studerande med studiestöd under referenstiden.¹⁴ Andra observationsvariabler är utbildningsnivå och skolform. Dessa observationsvariabler används framförallt för att matcha studiestödstagarna med studerande och på så vis skapa olika redovisningsgrupper.¹⁵

I övrigt hänvisas till SCB:s och CSN:s databaser och till de fotnoter som publiceras i databaserna för mer information om olika variabler och olika variabelvärden.¹⁶

Ett undantag från ovanstående är registret som används för den slutliga statistiken om omställningsstudiestöd.¹⁷ Det registret fastställs i dagsläget först ett år efter den senaste referenstiden. Statistiken förutsätter att individer mottar studiestöd (enligt CSN:s registeruppgifter) och en del individer som studerar under referenstiden får både beslut och utbetalning av omställningsstudiestöd först efter referenstidens slut. Den statistik som presenteras direkt efter referenstidens slut är därmed preliminär med anledning av att antalet studiestödstagare underskattas. Anledningen till detta är långa handläggningstider för omställningsstudiestödet.¹⁸ Den preliminära statistiken framställs ungefär en månad efter referenstidens slut och den slutliga statistiken alltså ett år senare.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Utifrån den valda målpopulationen förekommer inget bortfall. För de individer som inte har studiestöd för den skolform eller utbildningsnivå som anges i SCB:s register sker ett partiellt bortfall. Dessa individer ingår inte i andelsberäkningen (nyttjande av studiestöd) men redovisas separat. Ingen uppföljning har gjorts av det partiella bortfallet.

2.5 Bearbetningar

För information om bearbetningar som sker i sammanställningen av SCB:s register över de fem skolformerna hänvisas till de dokument som redogörs i respektive Statistikens framställning.¹⁹ Studietakten bestäms oftast genom poängsystem inom respektive skolform. I de fall poängsystem saknas finns de uppgifter om studietakten som skolorna har meddelat i registren. SCB klassificerar även de studerande efter kön, ålder och om de är in- eller utrikes födda med stöd i uppgifter från Registret över totalbefolkningen.

¹² Se fotnot 5.

¹³ Se avsnitt 2.1 och 2.2 för mer information om detta.

¹⁴ Se avsnitt 2.5 för mer information om detta.

¹⁵ Andelen studerande med studiestöd samt andelen studerande med studiestöd på olika skolformer och utbildningsnivåer.

¹⁶ Värdena som observationsvariablerna antar är ofta värdena som redovisas i databasen.

¹⁷ Registret för den preliminära läsårsstatistiken för omställningsstudiestöd fastställs samtidigt som övriga register.

¹⁸ Uppskattningsvis kommer ett hundratals individer som studerade under läsåret 2023/2024 motta omställningsstudiestöd först efter läsårets slut.

¹⁹ Se fotnot 7.

De målvariabler som finns i CSN:s register är ofta enkla kategoriseringar av observationsvariabler. När en utbetalning har gjorts till en studerande sparas utbetalningen tillsammans med uppgifter om typ av studiestöd, typ av studier och tidpunkten för studierna. Den här informationen kategoriseras sedan till indikatorer som till exempel visar om individen har haft studiemedel för högskolestudier under det andra halvåret 2023.

Om uppgifter om skolform och utbildningsnivå skiljer sig mellan SCB:s och CSN:s register räknas individen som studerande enligt uppgifterna från SCB. Individen inkluderas inte när andelen studerande med studiestöd ska beräknas för den skolformen eller den utbildningsnivån.

Under den primära datainsamlingen klassificeras utbildningar som studiestöd lämnas för. Svenska utbildningar klassificeras efter skolform och efter nivå på studierna (grundskolenivå, gymnasienivå eller eftergymnasial nivå). Denna klassificering sker i enlighet med studiestödsförordningen (2000:655) och i enlighet med bestämmelserna inom respektive skolform.

2.6 Granskning

2.6.1 Granskning under direktinsamlingen

Ingen direktinsamling görs för den här undersökningen. Befintliga uppgifter från register används.

2.6.2 Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden

Hur granskningen av mikrodata går till beträffande de register SCB förfogar över beskrivs i kvalitetsdeklarationen respektive Statistikens framställning för respektive register.²⁰

CSN granskar löpande mikrodata som samlas in under året och som senare används i den statistiska undersökningen. Granskningen görs både maskinellt och manuellt. Granskningen sker bland annat genom kontroller i CSN:s IT-system och genom handläggarnas kontroller.

Den manuella granskningen av mikrodata i CSN:s register görs även löpande av så kallade ansvarsgrupper och i samband med att andra undersökningar genomförs.

Eftersom CSN levererar mikrodata till externa intressenter, såsom SCB, sker det även en viss extern makrogranskning av de insamlade uppgifterna. I dessa fall kan det uppmärksammas att uppgifter skiljer sig åt.

2.6.3 Granskning av makrodata

Hur granskningen av makrodata går till beträffande de register SCB förfogar över beskrivs i kvalitetsdeklarationen respektive Statistikens framställning för respektive register.²¹

Granskning av makrodata i CSN:s register sker genom att målstorheter jämförs över tid och genom rimlighetsbedömningar. Om tveksamheter uppstår kontrolleras underliggande

²⁰ Se fotnoterna 5 och 7.

²¹ Se fotnoterna 5 och 7.

mikrodata. Eventuella felaktigheter hanteras på lämpligt sätt. I samband med detta förs även interna eller externa diskussioner om datakvaliteten och om förklaringar till utvecklingen.

2.6.4 Granskning av redovisning

Tabellvärdena i CSN:s register granskas inför redovisningen. Utöver denna granskning görs bland annat följande kontroller innan statistiken redovisas i CSN:s databas:

- Att all statistik som ska publiceras har tagits fram.
- Att tabellernas layout och fotnoter är korrekta.
- Att aggregeringar av delsummor stämmer.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

Vid skattningsförfarandet antas rampopulationen svara mot de studerande som kan ha rätt till studiestöd inom de fem skolformerna. Avgränsningen av rampopulationen framgår av avsnitt 2.3. De individer som studerar med studiestöd inom samma skolform eller på samma utbildningsnivå som de förekommer på i rampopulationen, räknas in i andelen studerande som har studiestöd.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Målstorheterna beräknas genom att summera variabelvärden och genom att beräkna andelar.²²

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Något osäkerhetsmått beräknas inte. Samtliga individer som definierats som studerande respektive studiestödstagare ska finnas med i statistiken. Eftersom statistiken kommer från olika register förutsätter det dock att principerna för urval tillämpas lika för alla register och att uppgifterna kombineras på ett gemensamt och korrekt sätt. Tillförlitligheten bedöms vara god.

2.7.4 Röjandekontroll

För att skydda enskilda personers sekretessreglerade uppgifter vidtas åtgärder för att de inte ska röjas direkt eller indirekt i den statistik som offentliggörs. Tabellerna skyddas genom primär²³ och sekundär undertryckning²⁴ av enskilda tabellceller.

²² Skattningsförfarandet är detsamma för den preliminära och den slutgiltiga statistiken om omställningsstudiestöd. Skillnaden mellan den preliminära och den slutgiltiga statistiken är den använda populationen med individer som tar emot omställningsstudiestöd och datumet för statistikens framställning. Se avsnitt 2.2 för mer information om detta.

²³ Celler som i röjanderiskbedömningen bedömts som riskceller kan undertryckas. Detta är primärundertryckning (även primär undertryckning). Färre än tre individer i en cell ersätts med två punkter (dubbelprikk).

²⁴ Då tabellen redovisar summor av rader och kolumner, marginalsummor, går det att bakvägen härleda värdet för de nu undertryckta cellerna. För att hindra denna härledning måste flera celler undertryckas. Detta kallas sekundärundertryckning (även sekundär undertryckning eller konsekvensundertryckning). Sekundärundertryckning ska markeras med samma symbol som primärundertryckning (dubbelprikk).

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Den statistik som redovisas avsåg cirka 611 000 studerande vid de fem skolformerna/de tre utbildningsnivåerna under andra halvåret 2023. Av dessa bedöms att 59 procent hade studiestöd.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser från ordinarie undersökningsdesign har gjorts.